

پایداری شرکتی مقوله‌ای مهم اما ناشناخته برای فعالان بازار سرمایه ایران و شرکت‌های سهامی عام و مدیران و سهامداران آن‌هاست؛ در حالی که امروزه سه هزار شرکت در دنیا، از جمله دو سوم از پانصد شرکت حاضر در شاخص S&P امریکا گزارش‌های مخصوص پایداری شرکتی را به سهامداران ارائه می‌دهند.

موضوع پایداری شرکت‌ها بخشی از توسعه پایداری است که برای اولین بار در سال ۱۹۸۷ در کمیته جهانی توسعه و محیط زیست در باره تولید گازهای گلخانه‌ای مطرح شد.

سارا گنجی^۱

پایداری شرکتی

مفهوم ناشناخته بازار سرمایه کشور

ذی‌نفعان با تمرکز بر دستیابی به عملکرد مالی و غیرمالی بلندمدت برای همه صاحبان شرکت از سهام‌داران گرفته تا بستانکاران، مشتریان، تامین‌کنندگان، جامعه و محیط زیست است. مسوولیت‌های هیات‌مدیره در مورد پایداری شرکتی به مراتب بیشتر از حاکمیت شرکتی است؛ زیرا در مقوله پایداری شرکت‌ها نقش ذی‌نفعان و جامعه بسیار پررنگ‌تر از حاکمیت شرکتی است و در پایداری شرکت‌ها به‌ویژه شرکت‌های سهامی عام و حاضر در بورس‌های جهان و ایران، هستی و تداوم فعالیت بنگاه‌ها مورد

به‌نوعی سفر برای رسیدن به عملکرد پایدار در تمامی پنج بعد پایداری شامل اقتصاد، دولت، جامعه، اخلاق و محیط زیست است که واژه EGSEE مخفف این ابعاد پنج‌گانه است. این ابعاد مکمل یکدیگرند، شرکتی که به‌صورت موثر رهبری می‌شود، طرفدار اصول اخلاقی است، به حاکمیت مسوولیت اجتماعی و الزامات زیست محیطی متعهد است و می‌تواند در ایجاد عملکرد مالی بلندمدت، پایدار باشد. بنابراین، چارچوب پایداری شرکتی بر پایه‌ی تئوری ذی‌نفعان بنا شده که این فرآیند برای حفاظت منافع همه‌ی

در واقع یکی از موضوعات مهمی که پس از حاکمیت شرکتی در دنیای کسب‌وکار جای خود را باز کرد، پایداری شرکتی بود. پایداری شرکتی و حاکمیت شرکتی اگرچه دو مقوله متفاوت هستند، اما ارتباط مستقیم و به هم پیوسته دارند. به این ترتیب چنانچه شرکتی استراتژی خاص در مورد حاکمیت شرکتی داشته باشد، قطعاً پایداری آن بیشتر از شرکت‌هایی است که فاقد حاکمیت شرکتی هستند. پایداری شرکتی یک مفهوم در زمینه کسب‌وکار گسترده‌تر و جامع‌تر از «حاکمیت شرکتی» است. پایداری شرکتی یک فرآیند و

سنگاپور، فرانسه و آفریقای جنوبی الزامات پایداری شرکتی اجرا می‌شود، شاید به جرات بتوان گفت پایداری شرکت‌ها در قرن حاضر مهم‌ترین دل‌مشغولی دولت‌ها و بنگاه‌ها است.

ظهور مقوله‌هایی چون حسابداری مسوولیت اجتماعی در فرآیند توسعه و تکامل سرمایه‌داری جهانی و تغییر در انتظارات جامعه از بنگاه‌های فراملیتی باعث ایجاد تعاریف جدید و پیدایش پدیده‌هایی همچون حاکمیت شرکتی، توسعه پایدار و پایداری شرکتی شده که اعمال این گونه پدیده‌ها مسوولیت مدیران بنگاه‌ها را دوچندان کرده است. از طرف دیگر دولت‌ها و نهادهای نظارتی به‌عنوان امین ناظر جوامع نیز برای حفاظت از منافع عمومی ناچارند حوزه نظارتی خود را بر بنگاه‌های اقتصادی تشدید کنند. تحقیقات به‌عمل آمده نشان می‌دهند اجرای این مسوولیت‌های جدید باعث کاهش هزینه‌های مستقیم - مواد اولیه، انرژی و اتلاف وقت - و همچنین موجب افزایش بهره‌وری کارکنان - از طریق افزایش انگیزه، کاهش غیبت و دقت بیشتر در فرآیند تولید - شده است.

بنابراین اگر پایداری شرکتی را رفع نیازهای فعلی بنگاه‌ها بدون از بین بردن یا به خطر انداختن توانایی و ظرفیت آتی بنگاه‌ها بدانیم، دولت‌ها و قانون‌گذاران راهکاری جز توصیه به اجرای قانونمند پایداری شرکتی ندارند تا بتوانند منافع آتی عموم را حفظ کنند.

از بورس‌هایی که به تازگی تلاش‌های موثری را در این زمینه انجام داده است، بورس مکزیک است. بورس اوراق بهادار مکزیک، سومین شاخص پایداری جهان را طراحی کرد. این بورس اخیراً راه‌اندازی شاخص پایداری جدید خود را اعلام کرد که پس از شاخص پایداری لندن و شاخص پایداری داو جونز، سومین شاخص پایداری در نوع خود است. بورس مکزیک با ارزش بیش از ۴۵۰ میلیون دلار دومین بازار مالی آمریکای لاتین است.

**چارچوب پایداری شرکتی
بر پایه تئوری ذی‌نفعان
بنا شده که این فرآیند
برای حفاظت منافع همه‌ی
ذی‌نفعان با تمرکز بر
دستیابی به عملکرد مالی و
غیرمالی بلندمدت برای همه
صاحبان شرکت است**

است و هستی و نیستی بنگاه مورد چالش قرار می‌گیرد. بدیهی است چنانچه یک بنگاه اقتصادی راهبرد پایداری شرکتی داشته باشد، می‌تواند آن را به یک مزیت رقابتی در مقابل رقبا تبدیل کند.

طبق تحقیقی که از ۲۷۲ مدیر ارشد ۲۴ شرکت بزرگ جهانی به‌عمل آمده، حداقل ۶ نتیجه حاصل شده است:

این نتایج شامل این موارد است: افزایش گزارشگری پایداری شرکت‌ها به‌رغم تکمیل نبودن ابزارهای این نوع گزارشگری، برجسته بودن نقش مدیران ارشد مالی، کارکنان بنگاه‌ها به‌عنوان ذی‌نفعان کلیدی، در اولویت قرار گرفتن مسایل زیست‌محیطی گازهای گلخانه‌ای و دسترسی به آب آشامیدنی برای بنگاه به‌رغم فقدان نظارت دولت‌ها و قانون‌گذاران، افزایش آگاهی از کمبود منابع کسب و کار و تاثیر رتبه‌بندی بنگاه‌ها از طریق پایداری شرکت‌ها بر عملکرد آن‌ها. علاوه بر آن که مطابق مستندات و تحقیق مستقل دیگری که توسط موسسه حسابرسی KMPG (سومین موسسه بزرگ حسابرسی جهان) در سال ۲۰۱۰ بین ۳۷۸ مدیر ارشد شرکت‌های بزرگ جهان صورت گرفته، مشخص شده که ۶۲ درصد این شرکت‌ها دارای استراتژی پایداری شرکتی هستند و هم‌اکنون در بسیاری کشورها نظیر دانمارک، برزیل،

سوال قرار می‌گیرد. از طرفی در حال حاضر شاید مهم‌ترین نکته تمایز برانگیز دو مقوله حاکمیت شرکتی و پایداری شرکت‌ها، الزام قانونی اولی و داوطلبانه بودن دومی باشد؛ اما چنانچه بخواهیم این موضوع را مورد کنکاش قرار دهیم، رعایت حقوق ذی‌نفعان و سهام‌داران در پایداری شرکتی به مراتب بیشتر از حاکمیت شرکتی است. علاوه بر این هسته مرکزی پایداری شرکتی تداوم فعالیت بنگاه و هستی یا نیستی آن در آینده به لحاظ توسعه پایدار جوامع است. فدراسیون جهانی حسابداران، پایداری شرکتی را ناشی از مدیریت داخلی، سهام‌داران، استراتژی بنگاه و سایر ذی‌نفعان می‌داند که این شاخص‌ها به‌طریق در حاکمیت شرکتی وجود دارند. در حاکمیت شرکتی و پایداری شرکتی نباید فراموش کرد که مختصات و شاخص‌های غیرمالی نقش برجسته‌ای دارند که تبدیل این شاخص‌های غیرمالی به اعداد و ارقام یا به طریق اولی به شاخص‌های مالی از دو دهه پیش همزمان با موضوع «دارایی‌های غیرمالی» و نحوه انعکاس این دارایی‌ها و همچنین نحوه محاسبه استهلاک این گونه دارایی‌ها مطرح شد که هنوز هم چالش‌های متعددی پیرامون آن وجود دارد. البته نباید فراموش کرد که چون اکثر اطلاعات پایداری شرکت‌ها غیرمالی هستند، بنابراین جایگاهی در صورت‌های مالی نداشته و عمدتاً در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی افشای می‌شوند.

هدف اصلی هر شرکت در بلندمدت، ایجاد ارزش و حداکثرسازی آن برای سهام‌داران است. گزارشگری پایداری مورد توجه سیاست‌گذاران، قانون‌گذاران، جوامع کسب و کار و سرمایه‌داران قرار گرفته است بر خلاف سال ۲۰۰۰ که فقط پنجاه شرکت بین‌المللی اطلاعات پایداری خود را به صورت داوطلبانه منتشر کردند، در سال ۲۰۱۱ بیش از سه هزار شرکت در سراسر دنیا گزارش‌های پایداری خود را منتشر کرده‌اند. مولفه اصلی در پایداری شرکت‌ها موضوع تداوم فعالیت بنگاه در شرایط محیطی خاص

↓

بورس تایلند برای جذب کسب و کار مربوط به انرژی های جایگزین در بازار سرمایه، ارتقای ثبات انرژی های ملی و تقویت اقتصاد تایلند با سه سازمان دیگر دست همکاری داده است

بپذیرند. بورس های اوراق بهادار در سراسر جهان به ویژه بازارهای نوظهور، در تشویق به پایداری و افشای بیشتر توسط شرکت های پذیرش شده، نقش کلیدی ایفا می کنند. نمونه دیگر از این دسته بورس تایلند است، بورس تایلند از گسترش کسب و کار مربوط به انرژی های جایگزین حمایت می کند. این بورس، برای جذب کسب و کار مربوط به انرژی های جایگزین در بازار سرمایه، ارتقای ثبات انرژی های ملی و تقویت اقتصاد تایلند با سه سازمان دیگر دست همکاری داده است. بورس تایلند تفاهم نامه ای را با این سه سازمان به امضا رسانده است که براساس آن انواع فعالیت هایی که کسب و کار مربوط به انرژی های جایگزین را بهتر و ابزارهای مالی بازار سرمایه را بهینه می سازد، حمایت می شوند.

امروزه در تایلند کسب و کار مربوط به انرژی های جایگزین؛ به خصوص انرژی خورشیدی از سرمایه گذاران داخلی و خارجی سود به دست می آورد. این مشاغل

موضوعات در مورد هر شرکت و در سطح صنعتی که در آن طبقه بندی شده اند نیز ارزیابی می شود.

یکی از بخش های فرآیند ارزیابی این است که شرکت ها باید استانداردهای بین المللی را که توسط سازمان ملل، بانک جهانی، ایسو ۱۴۰۰۱ و... وضع شده اند،

این شاخص، بورس مکزیکی را در رده مهم ترین بورس های جهان قرار داده است. شرکت های عضو در جهت همکاری در شاخص پایداری به تعهد مکزیکی در کاهش انتشار گازهای گلخانه ای به میزان ۳۰ درصد تا سال ۲۰۲۰ کمک خواهند کرد.

اعضا از بین ۷۰ شرکت با بیشترین حجم معامله در بورس مکزیکی انتخاب شده اند. بورس با همکاری دانشگاه سات اناهوک، به عنوان هدایت کننده آموزشی که در طراحی شاخص کمک کرده است، عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیت شرکتی شرکت های مکزیکی را ارزیابی خواهند کرد. همچنین تعیین می کنند که کدام یک از شرکت های گروه برای محاسبه در شاخص پایداری واجد شرایط هستند. شرکت ها براساس عملکرد و تاثیر و پاسخگویی شان در خصوص موضوعات تغییرات آب و هوایی، حقوق بشر، گزارشگری، سیاست ها و سیستم های مقاومتی در برابر ناعدالتی ارزیابی می شوند. بعدا این

طریق فعالیت‌های آموزشی توسعه می‌یابد. در واقع این تفاهم‌نامه کاتالیزوری برای پیشرفت، کیفیت، جامعه و قابلیت اعتماد به طرح‌های انرژی‌های جایگزین است.

به‌طور خلاصه، فرآیند تخریب زیست‌محیطی توسط بنگاه‌ها و ایجاد گازهای گلخانه‌ای باعث دخالت و نظارت دولت‌ها و قانون‌گذاران و نهاد‌های نظارتی بر بنگاه‌ها برای رعایت مسایل زیست‌محیطی به منظور حفظ منافع عمومی و توسعه پایدار جوامع شد. سازمان گزارشگری جهانی شاخص‌های پایداری بلندمدت بنگاه‌های اقتصادی در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی را اعلام و مقرر کرده بنگاه‌ها این شاخص‌ها را رعایت کنند.

درباره ایران می‌توان گفت، گذشته از دستورالعمل حاکمیت شرکتی که در حال تصویب است، شاید نهاد‌های نظارتی الزاماتی برای اجرای پایداری شرکتی مشاهده نمی‌کنند؛ اما واقعیت آن است که ما پاره‌ای از جهان به‌هم پیوسته هستیم و ناچاریم دیر یا زود با این جهان به‌هم پیوسته آمیخته شویم. بنابراین، چه بهتر که هر چه زودتر با الزامات و مولفه‌های جدید اقتصادی آشنا شویم و در جهت همسان‌سازی با اقتصاد جهانی گام برداریم. به‌نظر می‌رسد قانونمند کردن حاکمیت شرکتی و اصلاح قانون تجارت از نخستین اقدامات ضروری برای پیوستن به اردوگاه جهانی باشد.

۱- کارشناس امور مالی بورس تهران

چه بهتر که هر چه زودتر
با الزامات و مولفه‌های جدید
اقتصادی آشنا شویم و
در جهت همسان‌سازی با
اقتصاد جهانی گام برداریم

این بخش، این سیاست همچنین سودهای غیرمستقیمی را برای دولت فراهم می‌آورد؛ از جمله ثبات قیمت‌های محصولات کشاورزی و به‌روز کردن کیفیت زندگی در تایلند. این تفاهم‌نامه به ارتقای سرمایه‌گذاری در کشور کمک خواهد کرد و همچنین انرژی‌های جایگزین را برای استفاده‌کنندگان داخلی راهبری و تایلند را به مرکز تولید انرژی‌های جایگزین در منطقه و الگوی استفاده از آن تبدیل خواهد کرد. این تفاهم‌نامه یک گام ضروری در حمایت از کارآیی صاحبان کسب‌وکار انرژی‌های جایگزین است؛ زیرا به وسیله آن توان مالی آن‌ها از طریق بازار سرمایه و تشکیل حاکمیت شرکتی بهینه‌تر از

به‌صورت بالقوه هر ساله از رشد تقاضای برق که آن نیز به‌صورت بالقوه از گسترش سالانه اقتصاد ناشی می‌شود، بهره می‌گیرند. بخش دولتی شرکت‌ها را تشویق می‌کند تا امنیت انرژی کشور را بالا ببرند؛ در حالی که تأثیرات محیطی محصولات برقی جدید را کاهش می‌دهند. این در حالی است که این صنایع برای این بخش به تامین مالی بالایی نیاز دارند؛ بنابراین بورس تایلند این آمادگی را دارد تا از این کسب‌وکارها حمایت کند. این بورس در حال حاضر در حال توسعه معیارهای خود برای جذب طرح‌های جایگزین انرژی است.

دولت تایلند اعتقاد دارد مشاغل الکترونیکی برای توسعه کشور مهم و حیاتی‌اند؛ زیرا با پروژه‌های زیربنایی در ارتباط هستند و نیز رشد بالقوه‌ای دارند. دولت برای حمایت از کسب‌وکار مربوط به انرژی‌های جایگزین سیاست‌هایی را در نظر گرفته است. این تفاهم‌نامه اولین قدم برای همسو کردن بخش عمومی و خصوصی است تا به مأموریت کشور که مرکزیت طرح‌های مربوط به انرژی‌های جایگزین در منطقه است، جامه عمل بپوشاند. سیاست توسعه‌ای انرژی‌های جایگزین دولت تایلند این موارد را هدف‌گذاری می‌کنند:

افزایش سهم مصرف انرژی‌های جایگزین تا ۲۵ درصد کل انرژی مصرف‌شده در ده سال آینده و افزایش کار و سرمایه‌گذاری در

منابع

thai-bourse-supports-growth-alternative-energy-businesses

۴. فدراسیون جهانی بورس‌ها «سومین شاخص پایداری جهان در بورس مکزیکی» قابل دسترسی در:

<http://www.world-exchanges.org/news-views/mexican-stock-exchange-launches-sustainability-index>

۵. وبسایت انجمن جهانی گزارشگری بیکپارچه «دنیای تغییر یافته، گزارشگری نیز باید تغییر کند» قابل دسترسی در:

www.theiirc.org/the-iirc

۱. بشیری ندا، «مسئولیت اجتماعی و گزارشگری یکپارچه در شرکت‌ها»، قابل دسترسی در:

www.academia.edu/1339677/IIRC_CSR

۲. رضایی ذبیح اله «پایداری شرکتی مقوله حیاتی در بورس» قابل دسترسی در:

<http://farsnews.com/printable.php?nn=13911012000616>

۳. فدراسیون جهانی بورس‌ها «بورس تایلند و انرژی‌های جایگزین» قابل دسترسی در:

www.world-exchanges.org/news-views/